

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7CdoR/8/2023
Identifikačné číslo spisu:	4113209773
Dátum vydania rozhodnutia:	26.06.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:4113209773.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa - muža, ktorého otcovstvo má byť zapreté Ing. P. M., narodeného XX. Q. XXXX, G., G. XX, zastúpený advokátom JUDr. Jurajom Bilickým, Nitra, Farská 8, IČO: 42210 305, proti 1/ matke Ing. C. M., narodenej XX. M. XXXX, L., P. XXX/XX, zastúpenej advokátom JUDr. Ivanom Kochanským, Nitra, Farská 33, IČO: 51904195, 2/ dieťaťu P. M., narodenému XX. A. XXXX, G., I. XX, o zapretie otcovstva, vedenej na Okresnom súde Nitra, pod sp. zn. 19C/159/2013, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 08. decembra 2022 sp. zn. 8Co/35/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 08. decembra 2022 sp. zn. 8Co/35/2022 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“) v poradí prvým rozsudkom zo 14. januára 2019 č. k. 19C/159/2013-297 v spojení s opravným uznesením zo 17. júna 2019 č. k. 19C/159/2013-328 výrokom I. návrh zamietol a výrokom II. rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že navrhovateľ podal návrh po uplynutí lehoty na zapretie otcovstva.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie navrhovateľa uznesením z 23. apríla 2020 č. k. 8Co/161/2019-336 zrušil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie z dôvodu, že v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia súd prvej inštancie nevykonal navrhované dôkazy a odôvodnenie napadnutého rozhodnutia neobsahuje dostatok skutkových a právnych záverov.

3. Súd prvej inštancie v poradí druhým rozsudkom z 26. januára 2022 č. k. 19C/159/2013-447 výrokom I. určil, že navrhovateľ Ing. P. M., nar. XX.XX.XXXX nie je otcom P. M., nar. XX.XX.XXXX z matky Ing. C. M., nar. XX.XX.XXXX, výrokom II. priznal navrhovateľovi voči matke a dieťaťu nárok

na náhradu trov konania v rozsahu 100%, o výške ktorej bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením.

3.1. Súd prvej inštancie uviedol, že prioritne posudzujúc otázku včasnosti podania žaloby mal za preukázané, že dieťa sa narodilo dňa 11. septembra 1996, počas trvania manželstva navrhovateľa a matky (domnienka otcovstva svedčiaca manželovi matky), pričom v čase narodenia dieťaťa nemal navrhovateľ o svojom otcovstve pochybnosti. V rámci konania bolo zo strany navrhovateľa tvrdené, že prvé pochybnosti ohľadom svojho otcovstva začal mať približne rok po rozvode manželstva s matkou dieťaťa. Manželstvo navrhovateľa a matky dieťaťa bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu Nitra, sp. zn. 8C/215/99 zo dňa 28. júna 2000, právoplatným dňa 16. augusta 2000.

3.2. Z dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázané, že navrhovateľ pochybnosti o svojom otcovstve nadobudol neskôr ako tri roky po narodení dieťaťa a pokiaľ by sa v tomto čase chcel domáhať zapretia otcovstva, platná právna úprava mu to neumožňovala. Návrh na začatie konania v tejto veci bol súdu prvej inštancie doručený dňa 26. marca 2013. V tom čase s poukazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky ustanovenie § 86 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine (ďalej aj „Zákon o rodine“) stratilo dňa 8. septembra 2011 účinnosť a keďže zákonodarca toto ustanovenie nedal do súladu s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v lehote 6 mesiacov, stratilo platnosť. Podľa súdu prvej inštancie tak bolo možné konštatovať, že v čase podania návrhu na začatie konania v tejto veci nebola lehota na zapretie otcovstva nijakým v danom čase platným právnym predpisom limitovaná (tzv. legislatívne vákuum). Dňa 26. júna 2015 bola schválená novela Zákona o rodine, ktorá s účinnosťou od 01. januára 2016 opäťovne zaviedla lehotu na zapretie otcovstva svedčiaceho manželovi matky tak, že mu umožnila podať návrh na zapretie otcovstva v lehote do 3 rokov odo dňa, kedy sa muž označený za otca dieťaťa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke. Bolo zároveň prijaté prechodné ustanovenie § 119b Zákona o rodine, ktoré v odseku 2 stanovilo, že konanie o zapretí otcovstva manželom matky dieťaťa alebo jeho opatrovníkom, o ktorom súd nerozhodol do 31. decembra 2015, sa dokončí podľa predpisu účinného od 1. januára 2016.

3.3. Súd prvej inštancie nemal za preukázané tvrdenie navrhovateľa, že o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich jeho otcovstvo sa dozvedel až v roku 2012 od pani E., kamarátky jeho druhej manželky, pretože túto ani dôverne nepoznal. Podľa súdu prvej inštancie sa otec o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa dozvedel podstatne skôr, no napriek tomu súd prvej inštancie návrh vyhodnotil ako včas podaný. Dospel k záveru, že aplikovať limitujúce ustanovenie § 86 ods. 1 Zákona o rodine v znení účinnom od 01. januára 2016 na toto konanie by bolo v rozpore s princípmi spravodlivosti a navrhovateľovi by bolo odňaté právo súdnej ochrany. Pokiaľ by súd aplikoval prechodné ustanovenie § 119b ods. 2 Zákona o rodine, bolo by to v rozpore s princípom právnej istoty a zároveň by išlo o neprípustnú retroaktivitu, ktorá by navrhovateľovi zamedzila akúkoľvek právnu ochranu.

3.4. Po vyhodnotí skutočností (postoj matky a dieťaťa, ktorým znemožnili dôkaz porovnaním DNA; tvrdenie navrhovateľa, že protistrana nenamietala, že dieťa sa na neho nepodobá; nepopreté tvrdenie navrhovateľa, že sa necíti byť biologickým otcom dieťaťa; navrhovateľovi malo dieťa potvrdiť pri stretnutí 06. novembra 2014, že vie, že navrhovateľ nie je jeho otec, ale nevadí mu to) vo vzájomnej súvislosti, súd prvej inštancie návrhu vyhovel a určil, že navrhovateľ nie je biologickým otcom dieťaťa.

4. Odvolací súd na odvolanie matky rozsudkom z 08. decembra 2022 č. k. 8Co/35/2022-486 zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu zamietol a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

4.1. Odvolací súd uviedol, že v danom prípade išlo o konanie o zapretie otcovstva, ktorého predmetom bolo vyvrátenie prvej domnienky otcovstva - domnienka manžela matky. Pre zapretie otcovstva stanovuje hmotné právo prekluzívnu lehotu. Otcovstvo určené podľa prvej domnienky podľa § 86 ods. 1 Zákona o rodine možno zaprieť, teda podať návrh na začatie konania môže otec dieťaťa, pričom legitimácia otca je obmedzená lehotou troch rokov subjektívnej povahy. Nález Ústavného súdu SR č. 290/2011 (sp. zn. PL.ÚS 1/2010 - pozn. dovolacieho súdu) zasiahol do vtedajšieho znenia § 86 Zákona o rodine tak výrazne, že vznikali v praxi polemiky, či bol stratou platnosti postihnutý celý odsek 1 (a teda, že manžel matky nemal žiadne zapieracie právo) alebo len časť tohto ustanovenia týkajúca sa lehoty na zapretie. Následne však bola prijaté nové znenie § 86 ods. 1 spolu s jeho prechodným

ustanovením § 119b Zákona o rodine v znení účinnom od 1. januára 2016.

4.2. Podľa odvolacieho súdu § 119b odsek 2 Zákona o rodine však predstavuje osobitný (samostatný) druh prechodného ustanovenia (bez potreby naplnenia podmienok vyžadujúcich v ods. 1), kde zákonodarca zavádza retroaktivitu (spätnú pôsobnosť) v prípade konania o zapretí otcovstva manželom matky dieťaťa, ktoré bolo začaté pred účinnosťou novely Zákona o rodine, teda pred 01. januárom 2016, avšak o ktorom súd nerozhodol do 31. decembra 2015. Takéto konanie súd povinne dokončí už podľa novej právnej úpravy Zákona o rodine č. 175/2015 Z. z. účinného od 01. januára 2016. Prvý a druhý odsek ustanovenia § 119b Zákona o rodine sú teda venované vyplneniu legislatívneho vaku, ktoré nastalo dňa 07. marca 2012 uverejnením nálezu Ústavného súdu č. 290/2011, keď bolo rozhodnuté, že dovtedajšia úprava v ustanovení § 86 ods. 1 Zákona o rodine nie je v súlade s čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru.

4.3. Odvolací súd bol toho názoru, že ak teda v prejednávacom prípade konanie o zapretie otcovstva k dieťaťu začalo návrhom otca dňa 26. marca 2013, a toto konanie nebolo právoplatne skončené do 31. decembra 2015, bolo povinnosťou súdu prvej inštancie postupovať podľa § 86 ods. 1 v spojení s § 119b ods. 2 Zákona o rodine v znení účinnom od 1. januára 2016, pretože táto povinnosť súdu vyplýva priamo so samotného znenia § 119b ods. 2 Zákona o rodine. V danom prípade aplikáciou § 86 ods. 1 v znení účinnom od 1. januára 2016 sa odvolací súd nestotožnil s právnym záverom súdu prvej inštancie o tom, že uvedené ustanovenie by bolo v danom prípade limitujúce, v rozpore s dobrými mravmi a navrhovateľovi by bolo celkom odňaté právo súdnej ochrany. S uvedeným záverom sa odvolací súd nestotožnil práve z tohto dôvodu, že po vyhlásení protiústavnosti pôvodného znenia § 86 ods. 1 bolo zo strany zákonodarcu prijaté nové znenie ustanovenia, ktoré je ústavne súladné a zároveň menej obmedzujúce vo vzťahu začiatku plynutia prekluzívnej lehoty pre otca. V danom prípade ak zákonodarca v § 119b ods. 2 zákona o rodine zakotvil retroaktívne pôsobenie § 86 ods. 1 Zákona o rodine, teda aj na konania, ktoré už prv začali a tieto prebiehali aj počas „vacuum iuris“, avšak po odpadnutí uvedeného, resp. do prijatia novej právnej úpravy tieto právoplatne skončené neboli, bolo povinnosťou súdu prvej inštancie aplikovať na daný skutkový stav novú právnu úpravu (§ 119b ods. 2 Zákon o rodine - prechodné ustanovenie) a v zmysle tejto novej právnej úpravy § 86 ods. 1 sa v prvom rade zaoberať (ne)zachovaním prekluzívnej lehoty. Následne (po aplikácii správnej právnej normy) bolo podľa odvolacieho súdu v prejednávacom prípade nevyhnutné skúmať zachovanie 3 ročnej prekluzívnej lehoty umožňujúcej otcovi sa domáhať zapretia otcovstva k dieťaťu, a to do troch rokov odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke.

4.4. Odvolací súd uviedol, že z obsahu spisu po vykonanom dokazovaní vyplynula skutočnosť hodnoverne preukazujúca vedomosť otca o tom, že nie je otcom dieťaťa P. M., a to najmä s poukazom na obsah zápisnice o vylúchu navrhovateľa (otca) ako svedka zo dňa 14. júna 2013, spísanej na Okresnom riaditeľstve Policajného zboru Nitra, odbor kriminálnej polície, vo veci ČVS: ORP-XXX/OK-NR-XXXX (č. l. 52), v ktorej navrhovateľ uviedol, že už asi rok po rozvode sa dozvedel, že nie je otcom maloletého dieťaťa P. Konkrétne navrhovateľ, ktorý bol v predmetnom trestnom konaní vypočutý ako svedok sám uviedol, že „už po rozvode sa dozvedel, že nie je otcom mal. P. Keď sa to dozvedel, žalobu nepodal, pretože v tom čase už prešla trojročná lehota od narodenia dieťaťa, kedy si mohol podať takúto žalobu. Toto určite viem, že tak bolo. Nakoľko sa zákon zmenil som si podal tento rok asi tak v marci žalobu ohľadne určenia otcovstva“. Na základe vyššie uvedeného bolo zrejmé, že otec mal vedomosť o skutočnosti, že nie je otcom dieťaťa podľa jeho tvrdení už v čase po rozvode manželstva s tým, že manželstvo účastníkov konania bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu Nitra, sp. zn. 8C/215/99-25 zo dňa 28. júna 2000. Ak teda Zákon o rodine v § 86 ods. 1 v znení účinnom od 1. januára 2016 umožňuje manželovi do troch rokov odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke, zaprieť na súde, že je jeho otcom, tak v danom prípade z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplynulo, že návrh otca podaný dňa 26. marca 2013 bol oneskorený.

4.5. Odvolací súd dospel k opačnému záveru ako súd prvej inštancie, a to k záveru o nutnosti zamietnutia návrhu otca na zapretie otcovstva z dôvodu jeho oneskorenosti pre uplynutie prekluzívnej trojročnej lehoty plynúcej odo dňa, keď sa manžel dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke. Ak teda odvolací súd zaoberajúc sa primárne včasnou podaním návrhu dospel k záveru, že tento podaný nebol, nebolo podľa neho nutné aby

vykonával dokazovanie ohľadom skutočností, či otec je alebo nie je otcom dieťaťa, o ktorého zapretie sa v konaní domáha (napr. nariadením testu DNA), a to z dôvodu, že po uplynutí prekluzívnej lehoty nárok otca úspešne sa domôcť sa zapretia otcovstva zaniká, keď v danom prípade môže dôjsť k zapretiu otcovstva len zo strany dieťaťa.

5. Proti uvedeného rozsudku odvolacieho súdu podal navrhovateľ (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolateľ žiadal, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolačný súd“ resp. „najvyšší súd“) napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

5.1. Porušenie práva na spravodlivý proces dovolateľ namietal v súvislosti s nepreskúmateľnosťou rozhodnutia, keďže mal za to, že napadnutý rozsudok neobsahuje náležité a presvedčivé odôvodnenie, je logicky a vecne nekonzistentný a nevysporiadava sa s argumentmi navrhovateľa. Navrhovateľ uviedol, že odvolací súd síce stroho poukázal na tú skutočnosť, že konanie nebolo skončené do 31. decembra 2015, avšak vôbec sa nezaoberal otázkou, z akých dôvodov nebolo predmetné konanie skončené, resp. vôbec nevyhodnotil skutočnosť, že navrhovateľ nemal možnosť dĺžku konanie a jeho skončenie do 31. decembra 2015 objektívne ovplyvniť. Dovolateľ mal za to, že aj s poukazom na písomné podanie dieťaťa zo dňa 13. októbra 2015, ktoré sa odmietalo podrobiť odberu genetického materiálu, bolo zo strany súdu možné vo veci meritórne rozhodnúť už do 31. decembra 2015, pretože v danom prípade nebolo z hľadiska testu proporcionality sporné, že nebolo potrebné chrániť záujem na udržaní zavedených rodinných vzťahov. Nesprávny procesný postup navrhovateľ ďalej namietal v súvislosti s tým, že odvolací súd rezignoval na ustálenie konkrétneho momentu, kedy mala navrhovateľovi začať plynúť subjektívna prekluzívna lehota na podanie návrhu. Odvolací súd podľa dovolateľa pri hodnotení dôkazov postupoval selektívne a v rozpore so zásadami elementárnej logiky, opomenul vyhodnotiť každý dôkaz, nevysporiadal sa s kľúčovými argumentmi dovolateľa, čím svoje rozhodnutie zaťažil vadou nepreskúmateľnosti, odoprel navrhovateľovi právo na dôkladné, zrozumiteľné a presvedčivé odôvodnenie. Podľa názoru dovolateľa, ak sa odvolací súd rozhodol na daný prípad aplikovať § 86 ods. 1 v spojení s § 119b ods. 2 Zákona o rodine v znení účinnom od 01. januára 2016, mal pri posudzovaní právnej otázky včasnosti podania návrhu uskutočniť test proporcionality v záujme vyváženia všetkých dotknutých záujmov pri usporiadaní právnych vzťahov súvisiacich s právnym otcovstvom tak, ako ho uplatňuje EŠLP v prípadoch, kedy sťažovateľ nevedel o skutočnostiach, na základe ktorých by mohol úspešne zaprieť otcovstvo a zároveň v záujme toho, aby dovolateľovi nebolo upreté právo úspešne sa domáhať svojich subjektívnych práv. Keďže odvolací súd neaplikoval test proporcionality jeho formalistický výklad viedol k zjavnej nespravodlivosti, podľa dovolateľa mu bola odňatá jeho možnosť konať.

5.2. Nesprávne právne posúdenie v zmysle dovolacieho dôvodu § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľ videl pri riešení otázky „Či návrh na zapretie otcovstva, ktorý bol podaný dňa 26. marca 2013, možno považovať za včas podaný právny prostriedok nápravy, a to za situácie, že právny poriadok SR pred 8. marcom 2012 taký právny prostriedok nápravy neumožňoval účinne uplatniť v konaní pred súdom a zároveň za situácie, že konanie o zapretie otcovstva začaté dňa 26. marca 2013 nebolo (bez zavinenie navrhovateľa) skončené do 31. decembra 2015?“ Dovolateľ mal za to, že odvolací súd mal danú právnu otázku vyriešiť tak, že by právne posúdil, že návrh bol podaný včas s poukazom na potrebu aplikácie osobitnej procesnej normy § 395 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) vzťahujúcej sa aj na konanie o zapretie otcovstva od 01. júla 2016, bez toho, aby aplikoval ustanovenie § 86 ods. 1 v spojení s § 119b ods. 2 Zákona o rodine v znení účinnom od 01. januára 2016. Podľa dovolateľa, ak by odvolací súd vec správne právne posúdil nemal hodnotiť dôkazy za účelom ustáľovania, kedy sa navrhovateľ dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke, pretože táto skutočnosť za daného stavu, nebola pre rozhodnutie súdu podstatná. Dovolateľ mal zároveň za to, že ustanovenie § 86 ods. 1 v spojení s § 119b ods. 2 Zákona o rodine v znení účinnom od 1. januára 2016, odvolací súd nielenže nesprávne aplikoval, ale aj nesprávne a ústavne nekonformne interpretoval. Dovolateľ uviedol, že z výkladu odvolacieho súdu vo vzťahu k ustanoveniu § 119b ods. 2 Zákona o rodine vyplýva, že pokiaľ by sa ktorýkoľvek muž, ktorý mal záujem zaprieť otcovstvo voči dieťaťu, ktoré sa narodilo jeho manželke pred 8. septembrom 2008, dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa čo i len o deň neskôr ako 1. januára 2013, nemal by taký muž účinný vnútroštátny právny prostriedok na zapretie otcovstva, pretože

by sa paušálne uplatnili účinky preklúzie z dôvodu uplynutia subjektívnej trojročnej lehoty ku dňu 1. januára 2016, pričom vyššie uvedené dôsledky svojho právneho posúdenia odvolací súd v odôvodnení rozsudku nezohľadnil, ani sa s nimi náležite nevysporiadal.

5.3. Dovolateľ nesprávne právne posúdenie namietal aj v súvislosti s dobrými mravmi, keďže mal za to, že z hľadiska dobrých mravov sa nemôže vykladať neskoršie ustanovenie § 86 ods. 1 v spojení s § 119b ods. 2 Zákona o rodine v znení účinnom od 01. januára 2016 v jeho neprospech za situácie, že právny poriadok SR mu pred 08. marcom 2012 účinný právny prostriedok nápravy a ochrany jeho subjektívnych práv nepriznával.

6. Matka dieťaťa vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie podľa § 447 písm. f) CSP odmietnuť a v prípade, ak dovolací súd pristúpi k preskúmaniu dovolacích dôvodov, aby dovolanie ako nedôvodné zamietol podľa § 448 CSP.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci upravenej v Civilnom mimosporovom poriadku. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 11 CMP neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci zapretia otcovstva, prípustnosť dovolania navrhovateľa bola posudzovaná podľa ustanovení CSP.

8. Najvyšší súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP s tým, že v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

9. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (napr. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 4/2011).

10. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (porov. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, sp. zn. 2Cdo/132/2013, sp. zn. 3Cdo/18/2013, sp. zn. 4Cdo/280/2013). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (sp. zn. 1Cdo/6/2014, sp. zn. 3Cdo/209/2015).

11. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

12. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolaťel uvedie, v čom spočíva táto vada.

14. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (porov. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 26/94).

15. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jeho práv a záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces.

16. V preskúmvanej veci, vychádzajúc z obsahu dovolania, navrhovateľ v podstatnom namieta nedostatok riadneho odôvodnenia napadnutého rozsudku, odvolací súd rezignoval na ustálenie konkrétneho momentu kedy mala navrhovateľovi plynúť subjektívna prekluzívna na podanie návrhu, absentuje konkretizácia dátumu a skutočnosti, kedy mal navrhovateľ nadobudnúť vedomosť o skutočnosti, že nie je otcom dieťaťa a ktorá by bola významná pre posúdenie začatia plynutia subjektívnej lehoty na podanie návrhu na zapretie otcovstva. Taktiež dovolaťel zastáva názor, že odvolací súd sa nevysporiadal s kľúčovými argumentmi navrhovateľa, ktoré sa týkali aplikácie testu proporcionality v zmysle judikatúry ESLP a to najmä pri posudzovaní právnej otázky včasnosti podania návrhu na zapretie otcovstva ako aj v súvislosti s otázkou z akých dôvodov nebolo konanie skončené do 31.12.2015, resp. nevyhodnotil skutočnosť, že navrhovateľ nemal možnosť skončenie konania do 31.12.2015 objektívne ovplyvniť.

17. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že súdy po vykonaní všetkých rozhodných dôkazov a ich vyhodnotení zistia riadne skutkový stav a po správnom výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že by boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a tým aj podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

17.1. K porušeniu tohto práva tak môže dôjsť aj tým, že nižšie súdy nezaujmu žiadne stanovisko k predloženým rozhodnutiam ústavného súdu či najvyššieho súdu, alebo že zistenie skutkového stavu je prima facie natoľko chybné (svojvoľné), že by k nemu súd pri rešpektovaní základných zásad hodnotenia vykonaných dôkazov nemohol nikdy dospieť - ide o tzv. extrémny rozpor medzi vykonanými dôkazmi a skutkovými zisteniami (porov. I. ÚS 6/2018), alebo tým, že prijaté právne závery sú v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami resp. že z nich v žiadnej možnej interpretácii súdneho rozhodnutia nevyplývajú (porov. I. ÚS 243/07), alebo ak je výklad a použitie príslušných zákonných ustanovení v rozpore s princípmi ústavnosti a spravodlivosti.

17.2. V takýchto prípadoch podstatou dovolacieho prieskumu nie je prehodnocovanie skutkového stavu dovolacím súdom, ale kontrola postupu súdov oboch nižších inštancií pri procese jeho zisťovania a vyhodnocovania. Otázka, či súd pri zisťovaní a vyhodnocovaní skutkového stavu rešpektoval ústavnoprocenčné zásady, je otázkou procesnoprávnou, ktorá ako taká môže byť prezentovaná dovolaciemu súdu v podanom dovolaní ako prípustný a dovolený dovolací dôvod podľa Civilného sporového poriadku. Zároveň je potrebné dodať, že nesprávne zistenie skutkového stavu veci má totiž, ak súd aplikuje dôkladne hmotné právo, vždy vplyv na nesprávne právne posúdenie skutku, a preto takéto rozhodnutie súdu súčasne spočíva aj v nesprávnom právnom posúdení veci (porov. I. ÚS 6/2018, 4Cdo/88/2019).

18. Najvyšší súd na úvod pripomína, že jedným zo základných atribútov právneho štátu a medzi jeho základné hodnoty patrí neodmysliteľne princíp právnej istoty [čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky

ústavy (ďalej len „ústavy“)], ktorej neopomenuteľnou súčasťou je aj dôvera jednotlivca v rozhodovaciu činnosť súdov.

19. Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia nesporne zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania (4Cdo/125/2019). Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvôľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, druhou stranou výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, či nie; odpoveď by mala byť zrejماً z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

20. Vychádzajúc z uvedeného najvyšší súd dospel k záveru, že odvolací súd v napadnutom rozsudku nezohľadnil citované východiská ochrany práva na spravodlivý proces, preto jeho prístup pri rozhodovaní o podanom odvolaní matky proti rozsudku súdu prvej inštancie nemožno hodnotiť inak ako taký, ktorý odporuje obsahu základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

21. V súlade s § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP musí súd v odôvodnení rozhodnutia podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozhodnutia a musí sa vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu odníma strane sporu možnosť uskutočňovať procesné práva a v konečnom dôsledku porušuje jeho právo na spravodlivý súdny proces (čo zakladá vadu konania podľa § 431 ods. 1 CSP v spojení s § 420 písm. f) CSP), pretože mu upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

22. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, najmä vtedy, ak odvolací súd mení rozsudok súdu prvej inštancie, resp. potvrdzuje rozsudok z iných dôvodov, pretože ním nahrádza napadnutý prvoinštančný rozsudok. V takomto prípade odvolací súd musí podať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku vyčerpávajúcim spôsobom. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa preto musí vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal.

23. Konanie o zapretie otcovstva je jedným z taxatívne určených konaní vo veciach určenia rodičovstva (§ 105 CMP), ktorého účastníkom je dieťa, matka a muž, ktorého otcovstvo má byť zapreté (§ 108 CMP). Zákon o rodine v § 86 ods. 1 (účinnom od 01. januára 2016) ustanovuje, že manžel môže do troch rokov odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke, zaprieť na súde, že je jeho otcom. Táto lehota je prekluzívna a súd na ňu prihliada ex offio.

24. Najvyšší súd uvádza, že navrhovateľ, muž ktorého otcovstvo má byť zapreté - bývalý manžel matky dieťaťa, podal 26. marca 2013 návrh na zapretie otcovstva k maloletému dieťaťu. V tomto čase v Zákone o rodine nebola stanovená žiadna zapieracia lehota. Nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 1/2010 z 20. apríla 2011 vyhlásil za ústavne nesúladné ustanovenie o zapieracej lehote pri prvej domnienke otcovstva svedčiacej manželovi matky dieťaťa s tým, že začiatok plynutia zapieracej lehoty špecifikovaný momentom, keď sa manžel dozvedel o narodení dieťaťa, kvalifikoval ústavný súd ako neprimerane obmedzujúci záujmy právneho otca. V zmysle citovaného nálezu došlo v Zákone o rodine k

strate účinnosti ustanovenia pojednávajúceho o možnosti zaprieť otcovstvo v trojročnej zapieracej lehote plynúcej od narodenia dieťaťa od 08. septembra 2011, kedy bol nález zverejnený v Zbierke zákonov SR. Po vyhlásení predmetného nálezu zákonodarca neuviedol toto ustanovenie do súladu s nálezom, preto ustanovenie po 6 mesiacoch stratilo aj platnosť a zapieracia lehota v Zákone o rodine nebola výslovne upravená až do 31. decembra 2015.

24.1. Zákomom č. 175/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony zákonodarca zaviedol trojročnú zapieraciu lehotu otcovi počítanú až od nadobudnutia jeho vedomosti o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich otcovstvo, ktorá vhodnejšie zodpovedá požiadavkám judikatúry EŠLP a dohovoru. Účelom tohto zákona však nebolo zaviesť možnosť podávať návrh na zapretie otcovstva bez akéhokoľvek časového obmedzenia, ale napravenie protiústavného stavu po strate účinnosti a platnosti nálezom dotknutého zákonného ustanovenia (trvajúceho od 08. septembra 2011 do 31. decembra 2015), kedy nebola stanovená žiadna zapieracia lehota. Prijatím prechodných (intertemporálnych) ustanovení § 119b ods. 1 a 2 Zákona o rodine išlo o snahu napraviť tento stav a preto bola predĺžená zapieracia lehota (o tri roky) do 31. decembra 2018 v prípade ak dieťa bolo narodené po 7. septembri 2008 a ak sa manžel (alebo jeho opatrovník) dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa do 31. decembra 2015. Ďalšie prípady upravuje ustanovenie § 119b ods. 2 Zákona o rodine, podľa ktorého je rozhodné, či do 31. decembra 2015 bolo rozhodnuté v konaní o zapretí otcovstva manželom matky alebo jeho opatrovníkom. Pokiaľ do 31. decembra 2015 ešte súdy nerozhodli o zapretí otcovstva, potom v ďalšom (budúcom) priebehu konania sa súdom ukladá dokončiť také konanie podľa predpisu účinného od 1. januára 2016, teda povinnosť aplikovať právnu úpravu ustanovenia § 86 ods. 1 zákona o rodine v znení účinnom od 1. januára 2016.

25. V posudzovanom prípade bolo potrebné zohľadniť, že odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a návrh zamietol z dôvodu aplikácie ust. § 86 ods. 1 v znení účinnom od 01. januára 2016 v spojení s prechodným ust. § 119b ods. 2 Zákona o rodine a z nich vyvodil právny záver, že návrh otca podaný 26. marca 2013 je oneskorený pre uplynutie trojročnej lehoty plynúcej odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke. Odvolací súd konštatoval, že navrhovateľ mal vedomosť o skutočnosti, že nie je otcom dieťaťa už v čase po rozvedení manželstva, ktoré bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu Nitra sp. zn. 8C/215/99-25 zo dňa 28. júna 2000, právoplatným 16. augusta 2000. Odvolací súd zdôraznil, že prechodným ustanovením § 119b ods. 2 ZR sa zaviedla retrospektíva § 86 ods. 1 v znení účinnom od 1. januára 2016, na konania začaté pred 01. januárom a ktoré sa právoplatne neskončili do 31. decembra 2015.

25.1. Dovolací súd po preskúmaní veci, vychádzajúc predovšetkým z pre vec príslušnej hmotnoprávnej úpravy ust. § 86 ods. 1 Zákona o rodine v znení účinnom od 01. januára 2016 v spojení s prechodným ust. § 119b ods. 2 Zákona o rodine, dospel k záveru, že pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu nedáva odpoveď na otázku začiatku plynutia prekluzívnej lehoty na zapretie otcovstva otcom, absentuje prvotný a fundamentálny predpoklad posúdenia včasnosti návrhu na zapretie otcovstva. Hmotnoprávne ustanovenie § 86 ods. 1 Zákona o rodine v znení účinnom od 01. januára 2016 určuje začiatok plynutia lehoty dňom, keď sa manžel dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa. Z uvedeného vyplýva, že zákonodarcom bol začiatok subjektívnej lehoty na zapretie otcovstva manželom matky stanovený na okamih, keď manžel získa informácie, ktoré by oprávnené mohli viesť k spochybneniu jeho biologického otcovstva. Z napadnutého rozhodnutia však ustálenie začiatku plynutia trojročnej lehoty nevyplýva, ako dôvodne namieta dovolateľ. Odvolací súd opakovane konštatuje, že navrhovateľ mal vedomosť, že nie je otcom dieťaťa už v čase po rozvedení manželstva, ktoré bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu Nitra sp. zn. 8C/215/99-25 zo dňa 28. júna 2000, právoplatným 16. augusta 2000. Takéto vymedzenie je nejednoznačné, neurčité a natoľko univerzálne, že z neho nemožno vyvodiť konkrétny začiatok plynutia hmotnoprávnej lehoty. Odvolací súd pripúšťa, že ustálenie konkrétneho dňa príp. okamihu keď sa manžel dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, vzhľadom na okolnosti prípadu môže byť komplikované, avšak v danej veci postačovalo zistiť približný rok príp. obdobie. V tejto súvislosti bolo potrebné zotrvať na konštatácii, že takéto ustálenie v odôvodnení napadnutého rozsudku absentuje a to aj s poukazom na v bode 18. odôvodnenia poukázaný obsah spisu konkrétne zápisnicu o výsluchu otca ako svedka zo dňa 14. júna 2013, spísanej na Okresnom riaditeľstve Policajného zboru Nitra, odbor kriminálnej polície, vo veci ČVS:

ORP-615/OVK-NR-2013, v ktorej navrhovateľ uviedol, že už asi rok po rozvode sa dozvedel, že nie je otcom maloletého dieťaťa P.. Pokiaľ odvolací súd vychádzal z uvedeného, nevysvetlil prečo ustálil ako začiatok plynutia lehoty univerzálny, nejednoznačný, nepresný „čas po rozvode“. Ak odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie bol povinný dôsledne a vyčerpávajúcim spôsobom zaoberať sa pri skúmaní včasnosti podaného návrhu v prvom rade začiatkom plynutia príslušnej lehoty, keď nebol v tomto smere podklad na prebratie záveru súdu prvej inštancie (bod 28. odôvodnenia súdu prvej inštancie) s poukazom na prístup k zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu (bod 22.). Zároveň dovolací súd pre úplnosť posúdenia tejto otázky zdôrazňuje, že odvolací súd časovo nevymedzil ani kedy navrhovateľovi uplynula trojročná prekluzívna lehota na zapretie otcovstva.

26. Dovolací súd ďalej uvádza, že odvolací súd sa pri zmeňujúcom rozhodnutí riadne nevysporiadal s podstatnými námietkami navrhovateľa a ani so svojim vlastnými závermi vyplývajúcimi z jeho predchádzajúceho uznesenia č. k. 8Co/161/2019-336 zo dňa 23. apríla 2020 (bod 25. odôvodnenia) o nevyhnutnosti zohľadniť (aj) judikatúru ESĽP.

27. V konaniach pred všeobecnými súdmi sa uplatňuje viazanosť nielen zákonmi Slovenskej republiky, ale aj viazanosť medzinárodnými zmluvami v rozsahu čl. 7 ods. 2 a 5 (čl. 144 ods. 1 ústavy). Medzi tieto medzinárodné zmluvy patrí nespochybniteľne aj Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorého signatárom je aj Slovenská republika a jeho text bol uverejnený ako Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí pod č. 209/1992 Sb.; na jeho základe bola uznaná právomoc ESĽP k výkladu a použitiu Dohovoru, článkov 1-4 Protokolu č. 4 a článkov 1-5 Protokolu č. 7, pokiaľ k porušeniu práv vyplývajúcich z týchto dokumentov došlo po nadobudnutí ich platnosti pre Slovenskú republiku.

27.1. Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života (čl. 19 ods. 2 ústavy). Ústava však pojem „súkromný a rodinný život“ bližšie nedefinuje. Keďže základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98), ústavný súd pri vymedzení obsahu uvedených pojmov prihliada aj na príslušnú judikatúru ESĽP týkajúcu sa čl. 8 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obdobia a korešpondencie. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných (čl. 8 ods. 2 dohovoru). V tejto súvislosti už ústavný súd vyslovil, že pojem „súkromný život“ je pojem široký, ktorý nemožno vyčerpávajúcim spôsobom definovať, najmä ho nemožno obmedziť na „intímnu sféru“ a úplne z neho vylúčiť vonkajší svet tejto sféry. Ochrana súkromného života musí teda do istej miery zahŕňať právo jednotlivca nadväzovať a rozvíjať vzťahy so svojimi blízkymi a vonkajším svetom, z ktorého nemožno vylúčiť ani profesijnú a pracovnú činnosť. Ochrana „rodinného života“ sa týka súkromia jednotlivca v jeho rodinných vzťahoch voči iným fyzickým osobám, čo v sebe zahŕňa vzťahy sociálne, kultúrne, ale aj morálne či materiálne (m. m. I. ÚS 13/00).

27.2. Zavedenie lehoty, v ktorej domnelý otec musí prijať opatrenia na popretie otcovstva dieťaťa, má za cieľ zabezpečiť právnu istotu a chrániť záujmy dieťaťa spočívajúce v poznaní svojej totožnosti. Tieto ciele však neprevažujú nad právom otca mať príležitosť poprieť otcovstvo. Praktická nemožnosť poprieť otcovstvo od narodenia dieťaťa predstavuje pre domnelého otca nadmerné bremeno, čo je v rozpore nielen s jeho právom na prístup k súdu a na spravodlivý proces podľa čl. 6 dohovoru, ale neprimerane zasahuje aj do jeho práva podľa čl. 8 dohovoru (rozsudok ESĽP vo veci Mizzi c. Malta č. 26111/02 z 12. januára 2006). Popri právu na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života je tu teda aj princíp právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy.

27.3. V práve Rady Európy sa uplatňovaním premľacích lehôt v zásade neporušuje čl. 6 ods. 1 dohovoru. Premľacie lehoty určujú časové lehoty, v ktorých musí účastník uplatniť svoj nárok alebo informovať druhú stranu o nároku. Uloženie primeraných lehôt a procesných podmienok na uplatňovanie nárokov môže podporiť správne spravovanie spravodlivosti zaistením právnej istoty a právoplatnosti a ochranou možných odporcov pred starými nárokmi, voči ktorým môže byť zložitá brániť sa z dôvodu uplynutého času (rozsudok ESĽP vo veci MPP Golub proti Ukrajine č. 6778/05 z

18. októbra 2005). Aj keď sú premlčacie lehoty v práve Rady Európy bežnou črtou vnútroštátnych právnych systémov a slúžia niekoľkým dôležitým cieľom, v záujme svojej zákonnosti sa nimi musí sledovať oprávnený cieľ a musia byť primerané tomuto cieľu (rozsudok ESLP vo Stubbings a iní proti Spojenému kráľovstvu č. 22083/93 a 22095/93 z 22. 10. 1996). To sa nesporne týka aj lehôt prekluзивných.

27.4. Z dôvodovej správy k zákonu č. 175/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, vyplýva, že „Obmedzenie zákonnej lehoty na podanie zapieracej žaloby, ktorého účelom je ochrana práv dieťaťa a zabezpečenie stability rodinných pomerov, sa má hodnotiť ako rešpektovanie limitov ustanovených čl. 8 dohovoru. Európsky súd pre ľudské práva túto skutočnosť potvrdil vo svojej judikatúre, v ktorej uviedol, že zavedenie premlčacej lehoty na začatie konania o otcovstve je ospravedlniteľné snahou zaistiť právnu istotu v rodinných vzťahoch a chrániť záujmy dieťaťa... Vo vládnom návrhu zákona sa novelizuje úprava začiatku plynutia zapieracej lehoty a to na moment, kedy sa právny otec dozvedel o skutočnosti dôvodne spochybňujúcej jeho otcovstvo, tak aby boli rešpektované práva garantované v článku 6 ods. 1 a článku 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Nad rámec výroku nálezu (č. k. PL. ÚS 1/2010 z 20. apríla 2011, pozn.), sa navrhuje vykonať zmenu nielen vo vzťahu k úprave začiatku plynutia lehoty na zapretie otcovstva určeného podľa prvej domnienky (manžel matky dieťaťa), ale aj vo vzťahu k úprave plynutia lehoty na zapretie otcovstva určeného podľa druhej domnienky (súhlasné vyhlásenie rodičov)."

27.5. Dovolací súd uvádza, že ESLP vo svojej rozhodovacej činnosti zdôrazňuje snahu o dosiahnutie spravodlivej rovnováhy medzi všeobecným záujmom zachovania rodinnej istoty a právom sťažovateľa na prieskum jeho otcovstva. Možno pripomenúť i to, že z rozhodnutí ESLP v zásade vyplýva, že po uplynutí zákonných lehôt na zapretie otcovstva prevažujú záujmy detí na udržaní vytvorených rodinných väzieb nad záujmami otca na zosúladení právnej situácie s biologickou realitou; uvedené platí aj pri nevyužití právnych prostriedkov zapretia otcovstva v zákonnej lehote zo subjektívnych dôvodov (napr. Fašang proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 54324/00; Kňákal proti Českej republike, sťažnosť č. 39277/06). Právna úprava zákonnej lehoty na podanie zapieracej žaloby, ktorej účelom je ochrana práv dieťaťa a zabezpečenie stability rodinných pomerov sa hodnotí ako rešpektovanie limitov ustanovených čl. 8 dohovoru. ESLP potvrdil, že zavedenie premlčacej lehoty na začatie konania o otcovstve je ospravedlniteľné snahou zaistiť právnu istotu v rodinných vzťahoch a chrániť záujmy detí (Rasmussen proti Dánsku, rozsudok z 28. novembra 1984, sťažnosť č. 8777/79). Právo otca zaprieť otcovstvo nemožno považovať za časovo neobmedzený prostriedok ochrany základných práv a to ani v prípadoch absencie zákonnej úpravy o podmienkach uplatnenia inštitútu zapretia otcovstva pred súdom.

28. V zmysle uvedeného treba odvolaciemu súdu vytknúť, že sa v napadnutom rozhodnutí nevysporiadal s judikatúrou ESLP a jeho rozhodnutie je v podstate zamerané jednostranne iba na vyhodnotení tvrdení odvolateľky. Odvolací súd nedal odpoveď či navrhovateľ v relevantnom čase, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich jeho otcovstvo, disponoval právnym prostriedkom umožňujúcim zapretie otcovstva v zákonnej lehote, či ho využil a prípadne z akých dôvodov rezignoval na jeho využitie. Najvyšší súd považuje námietku dovolateľa, že rozhodnutie odvolacieho súdu je vo vzťahu k posudzovaniu včasnosti podaného návrhu zjavne neodôvodnené, nezohľadňujúce (aj) judikatúru ESLP, za opodstatnenú. Nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu má potom za následok, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky stanovené odvolaciemu súdu v ustanovení § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP na riadne odôvodnenie rozsudku.

29. V paternitných vzťahoch, aj v prejednávanej veci, sú proti sebe postavené práva dieťaťa a jeho, i keď domnelého/právneho otca. Obe strany majú právo na udržanie právnej istoty a jej stabilitu. Rovnako majú mať istotu vo svojej vlastnej identite, ktorej neoddeliteľnou súčasťou je i fakt, kto je koho rodičom, resp. kto je koho dieťaťom. Na druhej strane sú tu záujmy dieťaťa, ktoré je v porovnaní s dospelým stranou slabšou, zasluhujúcou si viac ochrany. Vzhľadom na to je nevyhnutné aplikovať test proporcionality, čo znamená zamerať sa na spôsobilosť dosiahnutia stanoveného cieľa (test vhodnosti) a na najšetrnejší zásah vo vzťahu k dotknutému základnému právu (test potrebnosti), a následne zhodnotiť za akých okolností bude prejavovaný súhlas jednej či druhej strane. Je potrebné dosiahnuť rovnováhu medzi záujmom otca vec prejednať a záujmom všeobecným, ktorý chráni práva dieťaťa, ale aj právo na

právnú istotu.

30. V preskúmvanej veci vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP dovolací súd uvádza, že i nevysporiadanie sa s podstatnou námietkou navrhovateľa, ktorá sa týkala výhrady nevykonania v rámci prejednávania veci testu proporcionality medzi dvoma základnými právami - právom otca vec prejednať a právo zaprieť otcovstvo za účelom zosúladienia právnej situácie s biologickou realitou a právom dieťaťa zaistiť právnú istotu a stabilitu v rodinných veciach a ochranu záujmov dieťaťa, došlo k porušeniu práva účastníka v spore v takej miere, že možno konštatovať porušenie práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na publikované stanovisko najvyššieho súdu v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, ktoré je pre právnu prax použiteľné aj po 01. júli 2016, v zmysle ktorého (okrem iného) platí, že výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku.

30.1. Z judikatúry ESLP, ako aj ústavného súdu vyplýva, že nie na každý argument strany, teda aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Ústavný súd vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03-30). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 107/07).

30.2. V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

31. Dovolací súd konštatuje, že podstatnou pre posúdenie včasnosti predmetného návrhu na zapretie otcovstva po aplikácii na vec vzťahujúcich sa hmotnoprávných ustanovení Zákona o rodine je ustáliť plynutie hmotnoprávnej prekluzívnej lehoty na zapretie otcovstva navrhovateľa, s konkrétnym začiatkom kedy sa navrhovateľ dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich jeho otcovstvo, posúdiť aký právny prostriedok zapretia otcovstva navrhovateľ mal v danom čase k dispozícii, vyhodnotiť časové hľadisko uplatnenia práva od zistenia relevantných skutočností a v neposlednom rade je nevyhnutné aplikovať test proporcionality.

32. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej zmätočnosťnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal ďalšími dovolacími námietkami dovolateľa a správnosťou právnych záverov (t. j. námietkami dovolateľa o nesprávnom právnom posúdení veci v zmysle § 421 ods. 1 CSP), na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie odvolacieho súdu. Totiž v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť zásadného charakteru, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritornému dovolaciemu prieskumu (pozri 1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017).

33. Konštatovaným nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu došlo k naplneniu dôvodu

prípustnosti dovolania navrhovateľa podľa § 420 písm. f) CSP a zároveň k naplneniu dovolacieho dôvodu v zmysle § 431 ods. 1 CSP, preto napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP).

34. V ďalšom konaní je povinnosťou odvolacieho súdu posúdiť včasnosť návrhu na zapretie otcovstva (bod 31.), pre prípad, že návrh vyhodnotí ako podaný včas, zamerať sa na existenciu dôvodov na zapretie otcovstva (§ 455 CSP). V novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

35. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.